

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 5 juni 2013

Mål nr

B 1612-12

KLAGANDE

LB

Ombud och offentlig försvarare: Advokat PS

MOTPART

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Olovlig kraftavledning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2012-03-08 i mål B 6336-11

_____

DOMSLUT

Högsta domstolen förklarar att LB inte får dömas till påföljd för olovlig kraftavledning under tiden den 1 januari 1997–18 juli 2008.

Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd i målet i de delar rörande vilka frågan om prövningstillstånd har förklarats vilande, undanröjer hovrättens dom, utom såvitt avser ersättningen till den offentlige försvararen, och återförvisar målet till hovrätten för den förnyade prövning som föranleds av Högsta domstolens dom.

För försvaret av LB i Högsta domstolen tillerkänns PS ersättning av allmänna medel med 10 868 kr, avseende arbete. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 2 174 kr.

Frågan om LBs skyldighet att till staten återbetala vad som har utgått av allmänna medel för försvaret i Högsta domstolen ska prövas av hovrätten i samband med målet efter dess återupptagande.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

LB har yrkat att han ska frikännas från ansvar för olovlig kraftavledning såvitt avser tiden före den 18 juli 2008 och att påföljden ska bestämmas till enbart ett lägre bötesstraff. Han har även yrkat att han ska befrias från skyldigheten att återbetala försvararkostnaden i tingsrätten och hovrätten.

Riksåklagaren har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd beträffande frågan huruvida påföljd för det brott som hovrätten har funnit LB skyldig till har bortfallit i

någon del. Frågan om prövningstillstånd rörande målet i övrigt har förklarats vilande.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. Enligt 8 kap. 10 § första stycket brottsbalken döms den som olovligen avleder elektrisk kraft för olovlig kraftavledning till böter eller fängelse i högst ett år. Är brottet grovt, döms enligt paragrafens andra stycke till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Av betydelse för bedömningen av om brottet är grovt är om det har skett systematiskt eller avsett betydande värde eller om gärningsmannen har visat mycket stor förslagenhet (jfr prop. 1992/93:141 s. 36).
2. Tingsrätten dömde LB för olovlig kraftavledning av normalgraden. Enligt domen har LB gjort sig skyldig till olovlig kraftavledning bestående i att han i vart fall under tiden den 1 januari 1997–30 mars 2009 olovligen har avlett elektrisk kraft som levererats till hans fastighet; avledningen skedde genom att han med en särskild förbikoppling hade avgrenat den serviceledning som matar fram elektrisk kraft till fastighetens elmätare. Härigenom debiterades LB för låga el- och nätkostnader. Förbikopplingen upptäcktes den 2 april 2009. Tingsrätten, som alltså inte bedömde brottet som grovt, bestämde påföljden till villkorlig dom och dagsböter. Hovrätten har fastställt tingsrättens dom.
3. För ett brott för vilket det inte kan följa ett svårare straff än fängelse ett år får enligt 35 kap. 1 § första stycket 1 och 4 § första stycket brottsbalken inte dömas till påföljd om inte den misstänkte har häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom två år från den dag brottet begicks. LB delgavs ansökan om stämning den 18 juli 2010.

Frågan i Högsta domstolen

4. Frågan i Högsta domstolen är om det brott som hovrätten har funnit LB skyldig till är preskriberat i någon del.

Brottet olovlig kraftavledning

5. För olovlig kraftavledning döms den som olovligen ”avleder” elektrisk kraft. Med avledande förstås att låta ström passera genom ledningen utan att registreras av elmätare. Brottet går tillbaka på bestämmelser i 1864 års strafflag (jfr NJA II 1904 nr 6 s. 61 och NJA II 1942 s. 375 f.). Hur olovligt avledande av elektrisk kraft skulle bedömas hade varit oklart. Genom lagstiftning den 27 juni 1902 slogs det fast att bortledande av elektrisk ström från en elektrisk anläggning skulle anses som tjuvnad om gärningsmannen handlade i uppsåt att tillägna sig eller annan strömmen (20 kap. 3 § 6 strafflagen) men annars som skadegörelse (19 kap. 20 § i samma lag). År 1942 sammanfördes de två bestämmelserna om olovligt avledande av elektrisk kraft till en gemensam bestämmelse om olovlig kraftavledning, omfattande såväl brott av rent skadegörande karaktär som brott vilka innebär förmögenhetsöverföring (20 kap. 9 § strafflagen). Vid tillkomsten av brottsbalken togs en motsvarande bestämmelse in i 8 kap. 10 §.

6. Av det anförda framgår att brottet olovlig kraftavledning innefattar förfaranden av olika slag. Bestämmelsen torde i första hand ta sikte på det fallet att den tilltalade själv har manipulerat den elektriska anläggningen och själv tillgodogjort sig den elektriska ström som har avletts. Som brottet är utformat är det dock inte någon förutsättning för ansvar att en åtgärd av ett skadegörande slag vidtas, utan det är tillräckligt att elektrisk ström olovligen avleds. Ansvar för olovlig kraftavledning torde således kunna komma i fråga för den som utnyttjar en förbikoppling som någon annan tidigare har gjort och som på

detta sätt uppsåtligen olovligen avleder ström till sin bostad, t.ex. när han slår på en strömbrytare där. Ifall en elektrisk anläggning skadas genom ett ingrepp, och ström därigenom olovligen avleds, kan också detta föranleda ansvar för olovlig kraftavledning, även om ingen skulle tillägna sig den avledda strömmen. Som Lagrådet uttalade vid sin granskning av 20 kap. 9 § strafflagen är brottets beskaffenhet säregen (se NJA II 1942 s. 376). I praxis har bestämmelsen om olovlig kraftavledning tillämpats även på en handling som uppfyllde bedrägerirekvisiten (se NJA 1984 s. 512).

Preskription av olovlig kraftavledning

7. Enligt huvudregeln i 35 kap. 4 § första stycket brottsbalken ska preskriptionstiden räknas från den dag då brottet begicks. I fråga om brott som fortsätter att begås efter det att de har fullbordats räknas preskriptionstiden från det att brottet har upphört att begås. I den juridiska litteraturen talas om att preskription av sådana brott kan ske simultant eller successivt (se t.ex. Nils-Olof Berggren m.fl., Brottsbalken. En kommentar. Suppl. 1, juli 2012, BrB 35:4, Tore Strömberg, Åtalspreskription, 1956 och Ivar Strahl, Svensk rättspraxis. Straffrätt 1959–1962, SvJT 1964 s. 79 ff.). Med att preskriptionen är simultan avses att ”hela brottet” är antingen preskriberat eller inte, medan en successiv preskription innebär att det döms till påföljd bara för den del av brottet som ligger inom den tillämpliga preskriptionstiden.

8. Det finns endast ett fåtal refererade avgöranden från Högsta domstolen i frågan. I rättsfallet NJA 1938 s. 69 preskriberades brottet obehörigt utövande av läkarkonsten successivt (i referatrubriken angavs bl.a. ”Fråga om preskription vid fortsatt brott”). Detsamma gällde brottet olaga vapeninnehav (numera vapenbrott) i rättsfallet NJA 1981 s. 380. Ett motsatt synsätt kom till uttryck i rättsfallet NJA 1953 s. 630; brottsligheten bestod i förvaring av spritdrycker under cirka tio års tid.

9. Avgörande för brottet olovlig kraftavledning är att strömmen får passera genom ledningen utan att registreras av en elmätare. Brottet är fullbordat i samma stund som ström avleds och begås så länge en avledning pågår. Där- emot hör det inte till brottsbeskrivningen att avledningen ska ha uppkommit på visst sätt.

10. När gärningsmannen själv har manipulerat den elektriska anläggningen och själv tillgodogjort sig den ström som har avletts skulle det, även om manipulationen som sådan inte utgör ett brottsrekvisit, i och för sig vara naturligt att behandla brottsligheten på samma sätt som t.ex. olaga frihetsberövande (se härom bl.a. Nils-Olof Berggren m.fl., a.a. s. 3 f.). Med hänsyn främst till brottets speciella karaktär och till att brottet innefattar förfaranden av olika slag framstår det emellertid som mest förenligt med preskriptionsreglernas syften att olovlig kraftavledning preskriberas så att det döms till påföljd bara för den del av brottet som ligger inom den tillämpliga preskriptionstiden. För en sådan olovlig kraftavledning som inte ska bedömas som grov ska alltså inte dömas till påföljd för den del av brottet som ligger längre bort i tiden än två år från det att den misstänkte fick del av åtalet (35 kap. 1 § första stycket 1 brottsbalken). Ifall den olovliga kraftavledningen är att bedöma som grovt brott, gäller i stället en tid på tio år (1 § första stycket 3).

Bedömningen i detta fall

11. Hovrätten har funnit LB skyldig till olovlig kraftavledning som inte är att anse som grovt brott. Eftersom LB delgavs ansökan om stämning den 18 juli 2010, ska han därmed inte dömas till påföljd såvitt avser tiden den 1 januari 1997–18 juli 2008. Den dispenserade frågan ska besvaras i enlighet med detta.

12. Högsta domstolens ställningstagande i denna fråga medför att det finns anledning att meddela prövningstillstånd i målet även i de delar där frågan om

prövningstillstånd har förklarats vilande. Det bör ankomma på hovrätten att pröva dessa frågor. Hovrättens dom ska därför undanröjas, utom såvitt avser ersättning till den offentlige försvararen, och målet återförvisas till hovrätten för fortsatt behandling.

13. Frågan om LBs återbetalningsskyldighet för kostnaden för försvaret i Högsta domstolen ska prövas av hovrätten i samband med målet efter dess återupptagande.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Ann-Christine Lindeblad, Kerstin Calissendorff, Lena Moore (referent), Martin Borgeke och Dag Mattsson
Föredragande justitiesekreterare: Magnus Wulkan